

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6
The 6th STOU National Research Conference

การยอมรับการใช้สารอินทรีย์ในการผลิตพืชของเกษตรกร จังหวัดสงขลา
Farmers' Adoption on Organic Substance Utilization in Crop Production
in Songkhla Province

สาลิณี สิงหนุดา (Salinee Singnudam)¹ บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumpen Keowan)²

พรชูลี นิลวิเศษ (Pornchulee Nilvises)³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ใช้สารอินทรีย์ 2) แหล่งความรู้ ความรู้และความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ใช้สารอินทรีย์ 3) การยอมรับของเกษตรกรผู้ใช้สารอินทรีย์และ 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ใช้สารอินทรีย์ในการผลิตพืชประชากรที่ศึกษา คือ กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร ในจังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่าง 193 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย รวบรวมโดยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ผลวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 53.35 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 126,137.37 บาท เกษตรกรร้อยละ 89.1 มีพื้นที่ทำการเกษตร 2) เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆระดับปานกลางมีความรู้เกี่ยวกับการใช้สารอินทรีย์ระดับปานกลาง ความคิดเห็นมีความเห็นด้วยเกี่ยวกับการใช้สารอินทรีย์ระดับมาก 3) เกษตรกรมีการยอมรับเกี่ยวกับการใช้สารอินทรีย์ในเชิงปฏิบัติระดับมาก ในประเด็นการผลิตปุ๋ยหมักโดยใช้สารเร่งซุปเปอร์ พด.1 เกษตรกรมีการนำไปปฏิบัติมากที่สุด 4) เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดหายากระดับปานกลาง และมีข้อเสนอแนะภาครัฐช่วยเหลือหรือสนับสนุนในวัสดุ อุปกรณ์ในการใช้สารอินทรีย์ มีการฝึกอบรม จัดงานเพิ่มพูนความรู้อยู่เสมอ และประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการใช้สารอินทรีย์

คำสำคัญ: การยอมรับ สารอินทรีย์ จังหวัดสงขลา

¹ นักศึกษาหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

mai_sweetpink@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช bumpen.keo@stou.ac.th

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช agasnpor@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this study were to study 1) social and economic fundamental state of farmers who adopted organic substance utilization in crop production; 2) their knowledge sources, knowledge, and opinions on organic substance utilization; 3) their adoption on organic substance utilization; and 4) their problems and suggestions on organic substance utilization in crop production. Farmers participated in the project on organic substance utilization extension and chemical substance utilization reduction in crop production in Songkhla Province. Chemical substance utilization reduction in crop production in Songkhla Province. 193 samples were selected by using simple random sampling methodology. The findings of this study were as follows: 1) Most of the studied farmers were male. Their average age was 53.35 years. They were educated at primary level. Their average total income was 126,137.37 baht. 89.1% of them had their own agricultural area. 2) The studied farmers had been transferred knowledge from many sources of knowledge was at medium level. And they agreed with using organic substance at high level. 3) Their adoption on organic substance utilization in practice was at high level, the issues which they practiced at the highest level were compost production by using Microbial Activator Super LDD1. And 4) The studied farmers faced problems at medium level with finding green manure seed and they suggested that government should support materials and equipment in utilizing organic substances, and set training courses and field studies to increase their knowledge regularly, and made public their crops which were grown-up from utilizing organic substances.

Keywords: Adoption, Organic Substance, Songkhla Province

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

บทนำ

ปัจจุบันสินค้าเกษตรปลอดภัยและสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้รับความสนใจเป็นอย่างมากเนื่องจากผู้บริโภคหันมาให้ความสำคัญกับสุขภาพและความปลอดภัยของสินค้าเกษตรมากขึ้น แต่เกษตรกรยังมีการใช้สารเคมีในการทำ การเกษตรเป็นจำนวนมากอันจะส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค ทำให้เกิดการสะสมสารเคมีทั้งในดิน น้ำ และผลผลิต รัฐจึงมีนโยบายส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย และมีคุณภาพซึ่งต้องเปลี่ยนระบบการ ผลิตสินค้าภาคการเกษตร โดยให้เกษตรกรหันมาใช้สารอินทรีย์ในการผลิตพืชเพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อเกษตรกร และผู้บริโภค

การปรับเปลี่ยนแนวทางการทำการเกษตรโดยใช้สารอินทรีย์ทางการเกษตรในการผลิตพืชนั้น จากสถานการณ์การนำเข้าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นจำนวนมากกว่า 19,326 ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจ การเกษตร, 2559) และมีการนำเข้าปุ๋ยเคมี 56,709 ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2558) ซึ่งเป็นการ บ่งชี้ว่าเกษตรกรของไทยมีปริมาณการใช้สารเคมีทางการเกษตรและปุ๋ยเคมีสูงแม้ว่าสารเคมีทางการเกษตรจำพวก ปุ๋ยจะเป็นประโยชน์ต่อการเจริญเติบโตของพืชอาหาร ช่วยลดความเสี่ยงในเรื่องความเสียหายต่อผลผลิต ทำให้ผลิต ภาพทางการเกษตรเพิ่มสูงขึ้น สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร และเศรษฐกิจของประเทศ แต่การใช้สารเคมีที่มากเกินไป ความจำเป็น และไม่ถูกต้องเหมาะสมก็จะทำให้เกิดผลกระทบด้านต่างๆ กล่าวคือ ด้านสุขภาพ พบว่า ในปี 2556 มีผู้ป่วยจากพิษสารเคมีกำจัดศัตรูพืช จำนวน 1.2 ล้านคน (สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม, 2559) และพบว่าผลผลิตทางการเกษตรหลายชนิดมีสารพิษตกค้างเกินค่าความปลอดภัย เช่น แตงกวา ถั่วฝักยาว มะเขือ เปราะ เป็นต้น ทำให้เกิดการสะสมเมื่อบริโภค ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภคในระยะยาว (วัชรพร ศรีสว่าง และคณะ, 2559) จากการสุ่มตรวจผักผลไม้อินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน Organic Thailand พบว่า มีสารเคมี ตกค้างเกินมาตรฐาน 25% (มูลนิธิชีววิถี, 2559) ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศในฐานะผู้ส่งออกสินค้า ทางการเกษตรและอาหารรายใหญ่ของโลกจากสถานการณ์ดังกล่าวจึงจำเป็นต้องให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจใน การผลิตพืชให้เกิดการยอมรับในวิธีดังกล่าว เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการทำการเกษตร เกิดความปลอดภัยทั้ง เกษตรกรและผู้บริโภค

จังหวัดสงขลามีการทำการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 38.42 (สำนักงานจังหวัดสงขลา, 2558) ของจำนวน ครัวเรือนทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นการใช้ที่ดินเพื่อปลูกไม้ยืนต้น คือ ยางพารา ทำนา ที่เหลือเป็นการปลูกไม้ผลยืนต้น พืชไร่ พืชผัก และการทำไร่นาผสมผสาน ฯลฯ และมีการทำการเกษตรแบบเคมี ล้วนแล้วแต่เป็นการเสี่ยงต่อ อันตรายจากการใช้สารเคมีทั้งสิ้นปัจจุบัน กรมพัฒนาที่ดินได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมี ทางการเกษตร หรือเกษตรอินทรีย์ตามนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ด้านเกษตรอินทรีย์ซึ่งมุ่งเน้นด้าน สุขภาพ และการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยให้ความสำคัญกับการผลิตพืชในระบบเกษตรแบบอินทรีย์ หรือ เกษตร ปลอดภัย ส่งเสริมให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมี โดยการใช้สารอินทรีย์ทดแทน เพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อ เกษตรกรและผู้บริโภค (กรมพัฒนาที่ดิน, ม.ป.ป.) แต่การทำการเกษตรแบบลดใช้สารเคมี หรือเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจ และมีการปฏิบัติที่ไม่แพร่หลาย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องวิจัยการยอมรับการใช้ สารอินทรีย์ในการผลิตพืชของเกษตรกร ในจังหวัดสงขลา โดยมุ่งให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการของกรมพัฒนาที่ดิน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6
The 6th STOU National Research Conference

มีความเข้มแข็งและดำเนินการได้อย่างยั่งยืน เพื่อผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยต่อผู้บริโภค และอาจพัฒนาสู่การผลิต
สินค้าเกษตรอินทรีย์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัยและกรอบแนวคิดการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรผู้ใช้สารอินทรีย์ในการผลิตพืช
2. เพื่อศึกษาแหล่งความรู้ ความรู้และความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ใช้สารอินทรีย์ในการผลิตพืช
3. เพื่อศึกษาการยอมรับการใช้สารอินทรีย์ในการผลิตพืชของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ใช้สารอินทรีย์ในการผลิตพืช

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร ในจังหวัดสงขลา จำนวน 3,500 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 193 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างแบบปลายปิดและปลายเปิด ประกอบด้วยคำถาม 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ใช้สารอินทรีย์ในการผลิตพืช ตอนที่ 2 แหล่งความรู้ ความรู้และความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ใช้สารอินทรีย์ในการผลิตพืช ตอนที่ 3 การยอมรับของเกษตรกรผู้ใช้สารอินทรีย์ในการผลิตพืช และตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ใช้สารอินทรีย์ในการผลิตพืช

การวิเคราะห์ข้อมูลนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล จัดทำรหัสข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติพรรณนา คือค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและจัดลำดับโดยใช้ค่าน้ำหนักเฉลี่ย $1.00 - 1.80 =$ น้อยที่สุด, ค่าน้ำหนักเฉลี่ย $1.81 - 2.60 =$ น้อย, ค่าน้ำหนักเฉลี่ย $2.61 - 3.40 =$ ปานกลาง, ค่าน้ำหนักเฉลี่ย $3.41 - 4.20 =$ มากและ ค่าน้ำหนักเฉลี่ย $4.21 - 5.00 =$ มากที่สุด

ผลการวิจัย

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 53.35 ปี เกษตรกรเกือบครึ่งจบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก และมีการค้าขายเป็นอาชีพรอง

2. สภาพเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรส่วนมากมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.84 คน แรงงานชายในครัวเรือนเฉลี่ย 1.44 คน แรงงานหญิงในครัวเรือนเฉลี่ย 1.40 คน มีรายได้เฉลี่ย 126,137.31 บาท/ปี/คน แบ่งเป็นรายได้ภาคการเกษตรมีรายได้เฉลี่ย 77,487.05 บาท/ปี/คน และรายได้นอกภาคการเกษตรมีรายได้เฉลี่ย 47,199.48 บาท/ปี/คน พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดมีพื้นที่เฉลี่ย 14.26 ไร่ ประกอบด้วยพื้นที่ปลูกยางพาราเฉลี่ย 13.17 ไร่ พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันเฉลี่ย 5.22 ไร่ พื้นที่นาข้าวเฉลี่ย 9.07 ไร่ พื้นที่ปลูกไม้ผลเฉลี่ย 4.03 ไร่ พื้นที่สวนผักเฉลี่ย 1.56 ไร่ พื้นที่ปศุสัตว์เฉลี่ย 3.28 ไร่ และพื้นที่ประมงเฉลี่ย 2.20 ไร่ ลักษณะการถือครองที่ดินทางการเกษตรส่วนใหญ่เป็นของตนเองมีพื้นที่ของตนเองเฉลี่ย 12.62 ไร่ พื้นที่เช่าเฉลี่ย 8.83 ไร่ เสียค่าเช่าเฉลี่ย 300 บาทต่อไร่ต่อปี และพื้นที่อาศัยผู้อื่นทำการเกษตรเฉลี่ย 9.86 ไร่

3. สภาพสังคม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร โดยเป็นกลุ่มเกษตรกรและสมาชิกกลุ่มลูกค้านาคาเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกเฉลี่ย 4.20 ปี มีสถานภาพเป็นสมาชิก เกษตรกรมีระยะเวลาการใช้สารอินทรีย์เฉลี่ย 4.70 ปี วิธีการทำการเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่มีการทำการเกษตรแบบผสมผสาน การใช้สารอินทรีย์ในการทำ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6 The 6th STOU National Research Conference

การเกษตร โดยมีการใช้ปุ๋ยหมักเฉลี่ย 264.82 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้ปุ๋ยคอกเฉลี่ย 152.31 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้น้ำหมักชีวภาพเฉลี่ย 55.53 ลิตรต่อไร่ ใช้พืชปุ๋ยสดเฉลี่ย 6.68 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้ปุ๋ยชีวภาพเฉลี่ย 33.30 กิโลกรัมต่อไร่ และใช้สารไล่แมลงเฉลี่ย 11.73 ลิตรต่อไร่

แหล่งความรู้ ความรู้และความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ใช้สารอินทรีย์ในการผลิตพืช

1. แหล่งความรู้ของเกษตรกรผู้ใช้สารอินทรีย์ในการผลิตพืชพบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากแหล่งความรู้โดยรวมในระดับปานกลาง จากแหล่งสื่อบุคคล มีการรับรู้ระดับปานกลางโดยเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับความรู้ระดับมากจากเจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดิน แหล่งกลุ่มมีการรับรู้ระดับปานกลางโดยเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับความรู้ระดับมากจากการประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงาน แหล่งสื่อมวลชนมีการรับรู้ระดับน้อยโดยเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับความรู้ระดับมากจากเอกสารหน่วยงานราชการ แผ่นพับ หนังสือ/วารสารอื่นๆ และโทรทัศน์/โทรศัพท์ดาวเทียม

2. ความรู้ของเกษตรกรของเกษตรกรผู้ใช้สารอินทรีย์ในการผลิตพืช พบว่า เกษตรกรส่วนมากมีความรู้เกี่ยวกับการใช้สารอินทรีย์ระดับปานกลาง โดยเกษตรกรมีประเด็นความรู้มากที่สุดจำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ (1) ปุ๋ยหมัก เป็นปุ๋ยชนิดหนึ่งที่ได้จากการนำเศษซากพืชมาหมักร่วมกับมูลสัตว์ สม่าเสมอไม่เป็นการทำลายระบบนิเวศ (2) การผลิตพืชโดยใช้สารอินทรีย์มุ่งเน้นให้เกษตรกรผลิตปุ๋ยใช้เอง และ (3) การใช้สารอินทรีย์เป็นระบบการทำ การเกษตรที่หลีกเลี่ยงการใช้เคมีทุกชนิด ส่วนประเด็นที่ตอบถูกต้องจำนวนน้อย ได้แก่ การไถพรวนดินอย่าง สม่าเสมอไม่เป็นการทำลายระบบนิเวศ

3. ความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ใช้สารอินทรีย์ในการผลิตพืช เกษตรกรมีระดับความคิดเห็นโดยรวมในระดับมาก โดยประเด็นที่เกษตรกรมีความคิดเห็นระดับมากที่สุด ใน 3 ประเด็น คือ (1) ทำให้ได้บริโภคผลผลิตที่มีความปลอดภัยต่อสุขภาพ (2) การผลิตพืชโดยใช้สารอินทรีย์มุ่งเน้นให้เกษตรกรผลิตปุ๋ยใช้เอง และ (3) การใช้สารอินทรีย์เป็นระบบการทำ การเกษตรที่หลีกเลี่ยงการใช้เคมีทุกชนิด ส่วนประเด็นที่เกษตรกรมีส่วนความคิดเห็นระดับปานกลาง คือ การผลิตปุ๋ยหมักเป็นวิธีที่สะดวกใช้เวลาน้อย สามารถปฏิบัติได้ทันที

การยอมรับของเกษตรกรผู้ใช้สารอินทรีย์ในการผลิตพืช

โดยภาพรวมเกษตรกรมีการยอมรับในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อของการยอมรับการใช้สารอินทรีย์ไปปฏิบัติ ดังนี้

1. สารเร่งชุปเปอร์ พด.1 พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีการยอมรับนำไปปฏิบัติระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นที่มีการยอมรับนำไปปฏิบัติมากที่สุด คือ ผลิตปุ๋ยหมัก โดยใช้สารเร่งชุปเปอร์ พด. 1 มีการยอมรับนำไปปฏิบัติน้อย คือ ใช้ปุ๋ยยูเรียในการหมัก และพบว่าในข้อนี้เกษตรกรร้อยละ 74.6 นำสารเร่งชุปเปอร์ พด. 1 ไปปฏิบัติมากกว่า 6 ประเด็น

2. สารเร่งชุปเปอร์ พด.2 พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีการยอมรับนำไปปฏิบัติระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นที่มีการยอมรับนำไปปฏิบัติระดับมากที่สุด คือ ผลิตน้ำหมักชีวภาพ โดยใช้สารเร่งชุปเปอร์ พด.2 จากสูตรผักและผลไม้ มีการยอมรับนำไปปฏิบัติน้อย คือ ต่อยอดเชื้อโดยนำน้ำหมักชีวภาพที่มีอายุการหมัก 5 วัน จำนวน 2 ลิตร แทนการใช้สารเร่งชุปเปอร์ พด.2 จำนวน 1ซอง และพบว่าเกษตรกรร้อยละ 72.5 นำสารเร่งชุปเปอร์ พด.2 ไปปฏิบัติ มากกว่า 4 ประเด็น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

3. สารเร่งซูเปอร์ พด.3 พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีการยอมรับนำไปปฏิบัติระดับน้อย เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นที่มีการยอมรับนำไปปฏิบัติระดับปานกลาง คือ ผลผลิตเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมเชื้อสาเหตุโรคพืช โดยใช้สารเร่งซูเปอร์ พด.3 มีการยอมรับนำไปปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ไม่ใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดเชื้อจุลินทรีย์ในดิน และพบว่าเกษตรกรร้อยละ 74.5 นำสารเร่งซูเปอร์ พด.3 ไปปฏิบัติ มากกว่า 4 ประเด็น

4. สารเร่งซูเปอร์ พด.6 พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีการยอมรับนำไปปฏิบัติระดับน้อย เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นที่มีการยอมรับนำไปปฏิบัติระดับปานกลาง คือ ช่วยบำบัดน้ำเสีย และลดกลิ่นเหม็นตามท่อระบายน้ำ ซึ่งเกิดจากกิจกรรมของจุลินทรีย์ที่ย่อยโปรตีน ไขมัน และผลิตรกรดอินทรีย์ มีการยอมรับนำไปปฏิบัติ คือ ฉีดพ่นหรือรดลงดิน ในช่วงการเจริญเติบโต และพบว่าเกษตรกรร้อยละ 68.8 นำสารเร่งซูเปอร์ พด.6 ไปปฏิบัติ ระหว่าง 3 - 4 ประเด็น

5. สารเร่งซูเปอร์ พด.7 พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีการยอมรับนำไปปฏิบัติระดับน้อย เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นที่มีการยอมรับนำไปปฏิบัติระดับปานกลาง คือ ผลผลิตสารควบคุมแมลงศัตรูพืช โดยใช้สารเร่งซูเปอร์ พด.7 มีการยอมรับนำไปปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ส่งเสริมการแพร่ขยายสัตว์และแมลงที่มีประโยชน์ (ตัวห้ำ ตัวเบียน) เช่น การปลูกพืชให้เป็นที่อยู่ของสัตว์และแมลงที่เป็นประโยชน์ และพบว่าเกษตรกรร้อยละ 82.2 นำสารเร่งซูเปอร์ พด.7 ไปปฏิบัติ ระหว่าง 4 - 5 ประเด็น

6. ปุ๋ยพืชสด พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีการยอมรับนำไปปฏิบัติระดับน้อย เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นที่มีการยอมรับนำไปปฏิบัติระดับปานกลาง คือ ปลูกปุ๋ยพืชสดตามอัตราพื้นที่ที่กำหนด มีการยอมรับนำไปปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ปลูกในพื้นที่ที่ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ดินไม่อุ้มน้ำ และพบว่าเกษตรกรร้อยละ 78.6 นำปุ๋ยพืชสดไปปฏิบัติ ระหว่าง 4 - 5 ประเด็น

ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ใช้สารอินทรีย์ในการผลิตพืช

1. ปัญหา พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้สารอินทรีย์ ระดับน้อย โดยประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาระดับปานกลาง ซึ่งจัดว่าเกษตรกรมีปัญหามากที่สุด คือ เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดหายาก และประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาระดับน้อย ซึ่งจัดว่าเกษตรกรมีปัญหาน้อยที่สุด คือ ต้องใช้ทุนสูงในการผลิต

2. ข้อเสนอแนะ พบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะในการใช้สารอินทรีย์โดยมีการมีการฝึกอบรมความรู้ เทคนิค วิธีต่างๆ และเพิ่มเติมความรู้ให้แก่เกษตรกรอยู่เสมอ ให้มีจิตตั้งจิตรับซื้อและจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากการใช้สารอินทรีย์ขึ้นภายในชุมชน ในส่วนของภาครัฐเกษตรกรต้องการช่วยเหลือหรือสนับสนุนในวัสดุ อุปกรณ์ในการใช้สารอินทรีย์ เช่น สารเร่งซูเปอร์ พด.ต่างๆ ถังหมัก วัสดุคอกในการหมัก เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด ฯลฯ และส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาใช้สารอินทรีย์ให้มากขึ้นเพื่อเป็นการปรับสภาพดินให้ดีขึ้น และเป็นการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จากสารอินทรีย์อีกด้วย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การยอมรับการใช้สารอินทรีย์ในการผลิตพืชของเกษตรกร จังหวัดสงขลา มีประเด็นที่น่าสนใจที่นำมาอภิปราย ดังนี้

อายุและระดับการศึกษา เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 53.35 ปี และเกษตรกรส่วนมากจบการศึกษาระดับประถมศึกษา จะเห็นได้ว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนมากเป็นเพศชายเนื่องจากขั้นตอนในการผลิตสารอินทรีย์ต้องใช้แรงงานในการปฏิบัติจึงเป็นงานที่เหมาะสมกับเพศชายมากกว่าเพศหญิง แรงงานภาคการเกษตรอยู่ในช่วงวัยกลางคน เพราะปัจจุบันการเกษตรมีเทคโนโลยี และนวัตกรรมที่เจริญก้าวหน้า เป็นการสร้างรายได้เสริม ทำให้คนรุ่นใหม่หันมาทำการเกษตรกันมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุธีรา สถาปัตย์ (2555: น.72) พบว่า เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50.72 ปี และเกษตรกรส่วนมากจบการศึกษาระดับประถมศึกษา 6

จำนวนแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 2.84 คน โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรมีรายได้ 126,137.37 บาทต่อปี จะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีรายได้ค่อนข้างน้อยต่อเดือน เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือ เกษตรกรรม มีรายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 77,487.05 บาทต่อปี อาชีพรองคือ ค้าขาย มีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 47,199.48 บาทต่อปี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของศิริพร เอียดนัย (2555: น.57) พบว่ามีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.26 คน มีรายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 65,853.90 บาทต่อปี จากการวิจัยพบว่าแรงงานมีจำนวนน้อย จึงเป็นปัญหาประเด็นการใช้แรงงานจำนวนมากในการผลิตไม่มีแรงงานพอแสดงให้เห็นว่ามีแรงงานไม่เพียงพอในการผลิตสารอินทรีย์ไว้ใช้ในครัวเรือน

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร คือ สมาชิกกลุ่มเกษตรกร และกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของศิริพร เอียดนัย (2555: น.50) และเรณู หอมชะเอม (2549: น.36) เนื่องจากเกษตรกรมีความจำเป็นต้องกู้ยืมเงินมาใช้ในการทำการเกษตร ซึ่งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เป็นหน่วยงานที่มีการให้กู้ยืมเงินเพื่อลงทุนทางการเกษตรที่มีดอกเบี้ยต่ำ ให้บริการครอบคลุมทุกพื้นที่เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ง่าย จึงเป็นแหล่งเงินทุนหลักของเกษตรกร

ระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ ในภาพรวมระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละแหล่งความรู้พบว่า

จากสื่อบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่าแหล่งสื่อบุคคลที่เกษตรกรได้รับความรู้ในระดับมาก คือ เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดิน ซึ่งกรมพัฒนาที่ดินมีนโยบายส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์อินทรีย์ ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร/ เกษตรอินทรีย์ โดยให้เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินถ่ายทอดเทคโนโลยี และความรู้แก่เกษตรกร (กรมพัฒนาที่ดิน, 2555)

จากสื่อกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง จะเห็นได้ว่าการประชุม การฝึกอบรม การสัมมนาและการดูงาน ทำให้เกษตรกรได้รับประโยชน์ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และศึกษาจากเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จสามารถนำไปปฏิบัติได้ เพราะเป็นสื่อที่สามารถเห็นผลการดำเนินงาน และประโยชน์ที่แท้จริงจากการใช้สารอินทรีย์

และจากสื่อมวลชนอยู่ในระดับน้อย จะเห็นได้ว่าเกษตรกรยังขาดความรู้จากแหล่งสื่อมวลชนจากแหล่งที่อยู่ใกล้ตัว โดยเฉพาะ เสียงตามสาย ซึ่งเป็นแหล่งที่เกษตรกรสามารถได้รับข่าวสารได้ง่าย แต่เนื่องจาก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

ช่วงเวลาของเสียงตามสายอาจเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่เกษตรกรปฏิบัติงานในแปลงทำให้ไม่ได้รับฟังข่าวสารหรือความรู้จากแหล่งนี้ และแหล่งสื่อมวลชนที่เกษตรกรได้รับความรู้ที่น้อยที่สุด คือ แอปพลิเคชัน Line/ Facebook ซึ่งปัจจุบันเป็นยุคดิจิทัล การใช้ Line/ Facebook จะเป็นแหล่งที่สำคัญมากขึ้น แต่เนื่องจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ยังจัดอยู่ในขั้นเริ่มต้นหรือเรียนรู้เทคโนโลยีซึ่งอยู่ในกลุ่มยอมรับปานกลาง (early majority) เป็นพวกที่ยอมรับนวัตกรรมแต่ต้องใช้ระยะเวลาในการตัดสินใจที่มากกว่าพวกยอมรับเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของศิริพร เอียตัญญู (2555: น.55) พบว่าเกษตรกรได้รับความรู้จากแหล่งต่างๆ ในภาพรวมระดับน้อย จากแหล่งต่างๆ เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ สื่อบุคคลอยู่ในระดับปานกลางโดยพบว่าแหล่งสื่อบุคคลที่เกษตรกรได้รับความรู้เป็นอันดับหนึ่งจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ สื่อมวลชนอยู่ในระดับน้อยโดยพบว่าแหล่งสื่อมวลชนที่เกษตรกรได้รับความรู้เป็นอันดับหนึ่งจากโทรทัศน์ และสื่อกิจกรรมอยู่ในระดับน้อยโดยพบว่าแหล่งสื่อกิจกรรมที่เกษตรกรได้รับความรู้เป็นอันดับหนึ่งจากการอบรม และสุธีรา สถาปัตย์ (2555: น.78) พบว่าเกษตรกรได้รับความรู้จากแหล่งต่างๆ ดังนี้ สื่อบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่าแหล่งสื่อบุคคลที่เกษตรกรได้รับความรู้เป็นอันดับหนึ่งจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลและสื่อมวลชนอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่าแหล่งสื่อมวลชนที่เกษตรกรได้รับความรู้เป็นอันดับหนึ่งจากเอกสารจากหน่วยงานราชการ และแหล่งสื่อมวลชนที่เกษตรกรได้รับความรู้เป็นอันดับสุดท้าย จากอินเทอร์เน็ต

ความรู้ของเกษตรกรผู้ใช้สารอินทรีย์อยู่ในระดับปานกลาง โดยเกษตรกรมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับปุ๋ยหมัก ซึ่งเป็นปุ๋ยชนิดหนึ่งที่ได้จากการนำเศษซากพืชมาหมักร่วมกับมูลสัตว์ ร้อยละ 97.9 ในขณะที่ยังมีเกษตรกรร้อยละ 59.1 มีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการปลูกพืชปุ๋ยสด โดยมีความเข้าใจว่าพืชปุ๋ยสดไม่ควรปลูกพืชปุ๋ยสดในฤดูฝนหรือช่วงหลังเก็บเกี่ยวพืชหลัก อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรขาดความรู้ในเรื่องของการปลูกพืชปุ๋ยสด และอาจรับรู้ข้อมูลข่าวสารไปในทางที่ถูกต้อง ซึ่งประเด็นนี้คำตอบที่ถูกต้อง คือ ฤดูฝนหรือช่วงหลังเก็บเกี่ยวพืชควรปลูกพืชปุ๋ยสด เพราะเป็นช่วงที่เหมาะสมในการเจริญเติบโตของพืชปุ๋ยสดและการดูดซึมธาตุอาหารไปใช้ประโยชน์

ความคิดเห็นและการยอมรับของเกษตรกรผู้ใช้สารอินทรีย์ในเชิงปฏิบัติ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรเห็นด้วยในภาพรวมระดับมาก แยกเป็นประเด็นของการได้บริโภคผลผลิตที่มีความปลอดภัยต่อสุขภาพ มาเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ ประเด็นไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และตามมาด้วยประเด็นลดความเสี่ยงในด้านสารพิษตกค้างในร่างกายทั้งผู้ผลิต/ ผู้บริโภค ซึ่งทำให้เห็นได้ว่าในปัจจุบันผู้บริโภคหรือเกษตรกรหันมาให้ความสำคัญกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อมกันมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุธีรา สถาปัตย์ (2555: 90) ได้กล่าวว่า แรงจูงใจระดับที่มากที่สุด 3 ประเด็น คือ ประเด็นการใช้สารชีวภาพในการเกษตร มีความปลอดภัยต่อพืช สัตว์และมนุษย์จึงปลอดภัยต่อผู้บริโภคและผู้บริโภค ประเด็นการใช้สารชีวภาพมีสารพิษตกค้างต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าสารเคมี และประเด็นการใช้สารชีวภาพทำให้ได้ผลผลิตปลอดภัยกว่าการใช้สารเคมี ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกันกับการยอมรับการใช้สารอินทรีย์ในเชิงปฏิบัติจากทั้ง 6 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าร้อยละมากไปน้อย สรุปได้ดังนี้ (1) การใช้สารเร่งซูเปอร์ พด.1 โดยการทำมาผลิตปุ๋ยหมัก (2) การใช้สารเร่งซูเปอร์ พด.2 นำมาผลิตน้ำหมักชีวภาพ (3) การใช้สารเร่งซูเปอร์ พด.6 นำมาผลิตสารบำบัดน้ำเสียและยุงรำคาญ (4) การใช้สารเร่งซูเปอร์ พด.3 นำมาผลิตเชื้อควบคุมเชื้อสาเหตุโรคพืช (5) การใช้สารเร่งซูเปอร์ พด.7 นำมาผลิตสารป้องกันแมลงศัตรูพืช และ (6) ปุ๋ยพืชสดเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน เนื่องจากการนำจุลินทรีย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์มีความจำเป็นต่อเกษตรกรในการยอมรับสารอินทรีย์ในการนำไปใช้ อยู่ในระดับมาก เพราะต้องการบริโภคและใช้ชีวิตอยู่กับธรรมชาติ อยู่กับความปลอดภัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

และการยอมรับการใช้สารอินทรีย์เพื่อเป็นการนำเศษพืช วัสดุเหลือใช้มาแปรรูปให้เกิดประโยชน์ทางการเกษตร เพื่อเป็นการบำรุงบำรุงดินซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อเกษตรกรให้คงอยู่กับเกษตรกรไทยตลอดไป

การยอมรับนำไปปฏิบัติแบ่งออกเป็น 1) การยอมรับการใช้สารเร่งซุเปอร์ พด. 1 ซึ่งประเด็นที่นำไปปฏิบัติมากที่สุด คือ ผลผลิตปุ๋ยหมัก โดยใช้สารเร่งซุเปอร์ พด. 1 2) การยอมรับการใช้สารเร่งซุเปอร์ พด.2 ซึ่งประเด็นที่นำไปปฏิบัติมากที่สุด คือผลิตน้ำหมักชีวภาพ โดยใช้สารเร่งซุเปอร์ พด.2 จากสูตรผักและผลไม้ 3) การยอมรับการใช้สารเร่งซุเปอร์ พด.3 ซึ่งประเด็นที่นำไปปฏิบัติมากที่สุด คือ (1) ผลิตเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมเชื้อสาเหตุโรคพืช โดยใช้สารเร่งซุเปอร์ พด.3 4) การยอมรับการใช้สารเร่งซุเปอร์ พด.6 ซึ่งประเด็นที่นำไปปฏิบัติมากที่สุด คือ ช่วยบำบัดน้ำเสีย และลดกลิ่นเหม็นตามท่อระบายน้ำ ซึ่งเกิดจากกิจกรรมของจุลินทรีย์ที่ย่อยโปรตีน ไขมัน และผลิตภัณฑ์อินทรีย์ 5) การยอมรับการใช้สารเร่งซุเปอร์ พด.7 1 ซึ่งประเด็นที่นำไปปฏิบัติมากที่สุด คือ ผลิตสารควบคุมแมลงศัตรูพืช โดยใช้สารเร่งซุเปอร์ พด.7 และ 6) การยอมรับการใช้ปุ๋ยพืชสด ซึ่งประเด็นที่นำไปปฏิบัติมากที่สุด คือ ปลูกปุ๋ยพืชสดตามอัตราพื้นที่ที่กำหนด

ปัญหา ของเกษตรกรผู้ใช้สารอินทรีย์ในการผลิตพืช จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมระดับน้อย ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดหายาก เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชสด (ปอเทือง) จากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการ ในขณะที่การลดใช้สารเคมีหรือการใช้สารอินทรีย์ในการผลิตอาจทำให้ต้นทุนสูงหรือใช้แรงงานมากแต่ไม่เป็นปัญหาต่อการทำการเกษตรของเกษตรกร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

(1) การเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการใช้สารอินทรีย์ จากผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรได้รับความรู้ในระดับปานกลาง และแหล่งความรู้ที่เกษตรกรได้รับน้อยที่สุดคือ แหล่งความรู้จากมวลชน ในประเด็นของแอปพลิเคชัน Line/ Facebook ทั้งๆที่ในปัจจุบันนี้เป็นไปไม่ได้ที่จะไม่มีใครรู้จัก Line/ Facebook ดังนั้นเกษตรกรควรเพิ่มพูนความรู้ มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย โดยช่องทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น อินเทอร์เน็ต วิทยุ/โทรทัศน์ดาวเทียม และแอปพลิเคชันต่างๆ

(2) การพึ่งพาตนเองเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนการผลิต จากผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรเป็นปัญหาในประเด็นเมล็ดพันธุ์หายากและมีข้อเสนอแนะมากในประเด็นภาครัฐช่วยเหลือหรือสนับสนุนในวัสดุ อุปกรณ์ในการใช้สารอินทรีย์ เช่น สารเร่งซุเปอร์ พด.ต่างๆ ถังหมัก วัสดุคั่วในการหมัก เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด ฯลฯ ดังนั้นเกษตรกรเองควรที่จะพึ่งตนเองบ้าง มีการจัดสรรวัสดุ อุปกรณ์ และเมล็ดพันธุ์ที่ได้รับไป มีการแบ่งพื้นที่ปลูกพืชปุ๋ยสด ส่วนหนึ่งไถกลบ อีกส่วนเพื่อขยายพันธุ์ในครั้งต่อไป หรือเข้าร่วมโครงการธนาคารเมล็ดพันธุ์ของกรมพัฒนาที่ดิน

(3) การประยุกต์ใช้ด้านความรู้และภูมิปัญญา จากผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรเห็นด้วยในประเด็นการผลิตปุ๋ยหมักเป็นวิธีที่สะดวกใช้เวลาไม่นานสามารถปฏิบัติได้ทันที ในอันดับต่ำสุดซึ่งในทางกลับกันเกษตรกรยอมรับในเชิงปฏิบัติการใช้สารเร่งซุเปอร์ พด.1 เป็นอันดับหนึ่ง แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรไม่น่าจะมีความรู้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

ที่ได้รับมาประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ เพราะปัญหามักเป็นวิธีที่สะดวกใช้เวลาน้อยสามารถปฏิบัติได้ทันทีถ้าคิดที่จะลงมือทำ ดังนั้น เกษตรกรควรประยุกต์และมีการนำภูมิปัญญามาใช้

2. ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่

(1) การเพิ่มพูนความรู้ให้แก่เกษตรกร จากผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความรู้ระดับปานกลาง ดังนั้นเจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐควรให้ความรู้และจัดให้มีการศึกษาดูงานเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จเกี่ยวกับขั้นตอนวิธีการผลิต การใช้ที่ถูกต้องวิธี รวมไปถึงผลประโยชน์ที่เกษตรกรและผู้บริโภคจะได้รับเพื่อเป็นกำลังใจสร้างแรงจูงใจให้กับเกษตรกรตลอดจนเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจให้แก่เกษตรกร ทำให้เกษตรกรสามารถนำไปใช้และถ่ายทอดความรู้ให้แก่เพื่อนเกษตรกร

(2) การแลกเปลี่ยนความรู้ จากผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรได้รับความรู้จากหมอดินอาสาระดับปานกลาง ดังนั้น เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐควรออกพบปะเยี่ยมเยียนหมอดินอาสาอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากหมอดินอาสาคือผู้นำหลักในการนำความรู้ของกรมพัฒนาที่ดินไปถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจให้แก่เกษตรกร เพื่อถ่ายทอด อธิบายงานของกรมพัฒนาที่ดิน และจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อให้หมอดินอาสามีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน รู้ถึงบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสา รวมทั้งร่วมหาแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรปฏิบัติจริง ตลอดจนเน้นย้ำให้เกษตรกรนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน

(1) การประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง จากผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อมวลชนระดับน้อย ดังนั้น หน่วยงานควรส่งเสริมและสนับสนุนข่าวสารเกี่ยวกับสารอินทรีย์ เกษตรอินทรีย์กว้างขวางโดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นสื่อที่เกษตรกรใช้อยู่เป็นประจำและเข้าถึงเกษตรกรได้ง่ายที่สุด

(2) การจัดตั้งจุดรับซื้อและจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากการใช้สารอินทรีย์จากผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะประเด็นจัดตั้งจุดรับซื้อและจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากการใช้สารอินทรีย์ขึ้นภายในชุมชน ดังนั้น หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิตในเบื้องต้น จัดตลาดนัดชุมชนเพื่อให้เกษตรกรได้นำผลผลิตของตนเองมาขาย เป็นการขยายตลาดอย่างหนึ่ง และเพื่อให้ผลผลิตของเกษตรกรเป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรหันมาผลิตและใช้สารอินทรีย์ในการทำเกษตร

(3) การจัดทำแผนแม่บทจากผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความต้องการปัจจัยการผลิตจำนวนมากจากภาครัฐ ดังนั้น หน่วยงานควรมีการจัดทำแผนแม่บทเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานอย่างชัดเจนมีมาตรการเชิงรุกเพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองและแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ และมีการบูรณาการกับหน่วยงานอื่นในรูปของเกษตรแปลงใหญ่ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการยอมรับการใช้สารอินทรีย์ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการกับเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการว่ามีระดับการยอมรับการใช้สารอินทรีย์แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร เพื่อนำผลการวิจัยมาปรับปรุงการดำเนินงานโครงการต่อไป

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

2. ควรทำการวิจัยโดยเพิ่มจำนวนตัวแปรที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการใช้สารอินทรีย์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการกำหนดแนวทางพัฒนาและส่งเสริมการทำการเกษตรของเกษตรกรต่อไป
3. ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ด้านการใช้สารอินทรีย์ในการผลิตพืชของเกษตรกร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาถ่ายทอดความรู้ของเจ้าหน้าที่
4. ควรศึกษาเพิ่มเติมเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตระหว่างการทำการเกษตรที่ใช้สารอินทรีย์ เน้นการใช้สารเคมี และเกษตรแบบผสมผสาน เพื่อเป็นการยืนยันการใช้สารอินทรีย์ในการเกษตรสามารถลดต้นทุนการผลิตได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาที่ดิน. (ม.ป.ป.). วาระแห่งชาติเกษตรอินทรีย์. สืบค้นเมื่อ วันที่ 4 ตุลาคม 2559, จาก www.ddd.go.th/link_fertilizer/home.htm
- กรมพัฒนาที่ดิน. (2555). คู่มือการดำเนินงานส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดใช้สารเคมีทางการเกษตร/เกษตรอินทรีย์ ปี 2556 กรมพัฒนาที่ดิน: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- มูลนิธิชีววิถี. (2559). เดือนภัยสารเคมี. สืบค้นเมื่อ 11 สิงหาคม 2559, จาก www.biothai.net/node/30469.
- เรณู หอมชะเอม. (2549). การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในนาข้าว ตำบลห้วยคันแหล่น อำเภอบึงสามพัน จังหวัดอำนาจเจริญ (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- วัชรพร ศรีสว่าง, ปริญญา สายสุพรรณ และจารุพงศ์ ประสพสุข. (2559). สารพิษตกค้างในผักผลไม้กรมวิชาการเกษตร. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2559, จาก http://www.doa.go.th/pibai/pibai/n15/v_5-june/korkui.html
- ศิริพร เอียดนัย. (2555). การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวของเกษตรกรในจังหวัดพัทลุง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สุธีรา สถาปัตย์. (2555). การยอมรับของเกษตรกรในการใช้สารชีวภาพในการเกษตรเพื่อลดและทดแทนการใช้สารเคมีในการผลิตพืชปลอดภัยของเกษตรกร จังหวัดแพร่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2559). ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าสารกำจัดศัตรูพืช. สืบค้นเมื่อ วันที่ 11 สิงหาคม 2559, จาก <http://www.oae.go.th>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2558). ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าปุ๋ยเคมี. สืบค้นเมื่อ วันที่ 11 สิงหาคม 2559, จาก <http://www.oae.go.th>
- สำนักงานจังหวัดสงขลา. แผนพัฒนาจังหวัดสงขลา พ.ศ. 2557-2560. สืบค้นเมื่อ วันที่ 10 กันยายน 2558, จาก www.songkhla.go.th/history
- สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม. (2559). ผลกระทบต่อสุขภาพจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. สืบค้นเมื่อ วันที่ 11 สิงหาคม 2559, จาก <http://envocc.ddc.moph.go.th/contents/view/106>